

ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА

19. О чині четця і співця церковного // *Дяківський глас*. – 1895. – Ч 1. – С. 7-8
20. Петрушевич А. О способі ізбрания і поставленія в дьяконскій і священнический чин із мірских лицъ в XVI столетіи в южной Русі // *Богосовский Вѣстник* – Львів, 1900. – Ч. 2. С. 81-88.
21. Предание и песня об экзамене дьяка в старинной Малороссии // *Киевская старина*. – 1892. – № 6. – С. 456.
22. Пуряева Н. Словник церковно-обрядової термінології. – Львів: В-во «Свічадо», 2001.
23. Сірополко. С. Історія освіти в Україні. – Київ: Наукова думка, 2001.
24. *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.* – Київ 1994.
25. Федорів М. Українські богослужбові співи з історичного й теоретичного огляду. – Філадельфія, Видання оо. Василіян, 1992; передрук: Івано-Франківськ, 2000 (?).
26. Филипчак І. З історії села Лішні Саницького повіту // *Записки НТШ*. – 1928. – Т. 149.
27. Франко І. Кінцеві записи в староруських рукописах // Іван Франко. Зібрання творів у 50 томах. – Київ, 1982. – Т. 37. – С. 166-170.
28. Юрковський М. Староукраїнська сакральна термінологія // *Варшавські українознавчі записки*. – Варшава 1989. – Зош. 1. – С. 74-75.

Soriana Valihnovska

A DEACON AND A DEACON-THEACHER IN THE CONTEXT OF MUSICFLLEDUCATION DEVELOPMENT

Deacon have been essential educational leaders for centuries. They developed writing or reading skills. They were a linking part between folk and priesthood. In Ukraine deacons were mainly commons by birth.

Keywords: a deacon, singing, pedagogue, a church, old musik, culture, priesthood, J.Bach.

Леся Романюк

МУЗИЧНО-ХОРОВЕ ТОВАРИСТВО «СТАНІСЛАВІВСЬКИЙ БОЯН»: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ (ДО ЦО РІЧНИЦІ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ)

Стаття присвячена дослідженню історії музично-хорового товариства «Станіславівський Боян», характеристикі основних етапів його становлення і розвитку, розгляду провідних напрямків діяльності відповідно до існуючих тенденцій музичної культури Галичини кінця XIX – початку XX ст.

Ключові слова: музично-хорове товариство, аматорське виконавство, музична освіта, видавництво.

Друга половина XIX – початок XX ст. – визначний історичний період у формуванні і розвої української національної культури, літератури, освіти, науки і музичного життя на теренах Галичини. Значний поступ музичної культури того часу зумовлений виникненням у різних місцевостях краю численних українських музичних товариств, творчих об'єднань та навчальних закладів, поява яких спонукала до активізації концертного життя, зростання рівня виконавства, формування досить потужної композиторської та музикологічної плеяди. Визначною рисою цього руху було також те, що він особливо яскраво проявився у створенні багатьох хорових колективів, переважна більшість яких існувала при музичних або громадсько-просвітницьких товариствах. Хоровий спів, що здавна був притаманний українському народу, набуває у Галичині кінця XIX ст. великого розмаху і отримує характер масового аматорського виконавства.

До творчих об'єднань, які з'явилися в означений період належить співацьке товариство «Боян», що було засноване у Львові в 1891 р. З часом філії товариства були відкриті у багатьох містах

Галицького краю, а саме: Перемишлі (1891 р.), Бережанах (1892 р.), Стрию (1894 р.), Коломиї (1895 р.), згодом у Тернополі (1901 р.), Снятині (1901 р.), тощо.

Аналогічне товариство було відкрито і в Станіславові в 1896 р. Однак діяльність четвертого за порядком створення хорového товариства «Станіславівський Боян» до цього часу не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі. Відомі лише поодинокі публікації в періодичних виданнях та часописах. Окремі відомості містяться у монографії Л.Ханик [19], дослідженнях М.Черепанина [20; 21; 22], статті Ю.Булки «Музична культура Західної України» [4], спогадах і нарисах, написаних безпосередніми свідками і учасниками тих подій, зібраних у двох томах «Альманаху Станіславівської землі» [1;13].

Тож метою статті є виявлення умов зародження, формування та розвитку музично-хорового товариства «Станіславівський Боян». Із поставленої мети випливають такі завдання: вивчення і характеристика творчої, пропагандистської, видавничої та освітньої сфери діяльності товариства «Станіславівський Боян».

Створення у Станіславові музичного осередку, навколо якого могла б згуртуватися українська інтелігенція і який сприяв би прогресивним тенденціям у розвитку музичного мистецтва, з одного боку, а з іншого – склав гідну альтернативу вже існуючим у місті польським музичним товариствам, було першочерговим завданням передових кіл української громадськості міста. Таким осередком стало засноване на зразок львівського музично-хорове об'єднання «Станіславівський Боян».

Товариство було започатковане на базі аматорського гуртка при «Руському клубі», який був утворений народовцями «Руської Бесіди». У 1896 р. на спільному засіданні учасників «Руської Бесіди», «Товариства Руських Жінок» та інших було ухвалено перетворити цей музичний гурток на статутне товариство «Станіславівський Боян» [17]. Головним завданням організації, як відзначалося в офіційно затвердженому Статуті, було «плекання головно руско-національного (українського) співу, так хорального, як і сольного, а також інструментальної музики» [18].

На перших спільних зборах товариства, які відбулися 16 червня цього ж року, було обрано його керівника Р.Зарицького та диригентів хору І.Біликівського та Є.Якубовича [19, 81]. До першого Правління також увійшли М.Цурковська (заступник голови), С.Бучинська (заступник диригента), В.Чорненька (секретар), Л.Гузар (бібліотекар), Л.Кишакевич (касир). Л.Струтинський та М.Кшепинська (заступники відділових).

Свою діяльність новоутворення розгорнуло за декількома головними напрямками: освітньо-виховним, просвітницько-пропагандистським, концертно-виконавським, видавничо-публіцистичним. Відповідно до цього створювалися драматичні гуртки, хорові колективи, бібліотека, освітній заклад, видавництво тощо.

Діяльність товариства з перших років його існування знайшла підтримку громадськості Станіславова, а також різних міських організацій. Так, товариство «Руський клуб» надавало приміщення для репетицій, «Товариство Руських Жінок» виділяло зі своїх фондів грошові позички і давало в користування інструменти [11, 114].

У липні 1897 р. відбулися другі річні Загальні збори «Станіславівського Бояна», на яких було оприлюднено Звіт Правління, де зазначалося, що за перший рік діяльності товариство підготувало музичний вечір, календарно-обрядове свято Маланки, у Велику П'ятницю напередодні Великодня хор виконав у храмі страсні псалми. Оскільки відзначення Шевченківських днів вже стало доброю традицією на Галицьких землях того часу, то до її підтримання долучився також «Станіславівський Боян», що вже на початку свого існування підготував велику святкову Академію на честь українського поета. У подальшому організація Шевченківських вечорів та концертів стала одним із почесних обов'язків товариства. Взимку регулярно відбувалися вечорниці і було здійснено дві «прогулянки» до Книгинина, форма проведення яких передбачала організацію концертів і товариських розважальних вечірок [5].

Завдяки активності адміністрації за перший рік існування товариства кількість його учасників збільшилася, зросли фонди бібліотеки, яка налічувала на той час 142 найменування у 2400 примірниках. Кошти на бібліотеку виділялися загалом самими учасниками організації Р.Зарицьким,

ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА

І Біликівським, Є.Якубовичем, Д.Січинським. Але найбільший дар в книжках і нотах отримав «Боян» від колишнього голови польського «Товариства приятелів музики» барона Ф.Ромашкана [11, 115]. Наявність такої бібліотеки, де під одним дахом було зібрано численні нотні матеріали, давала можливість постійно оновлювати репертуар хору, поповнюючи його кращими зразками зарубіжної та української музики. Фонди бібліотеки були тим джерелом, завдяки якому тамували інформаційну спрагу не лише члени товариства, але й широке коло української громадськості міста і краю.

Товариство не було замкнутим і у своїй діяльності не обмежувалося колом власних учасників, а співпрацювало з іншими організаціями, творчими колективами і солістами. З одного боку таким чином компенсувався брак деяких ланок в його організації, з іншого – така взаємодія йшла тільки на користь спільній справі.

У цей час хор «Станіславівського Бояна» спільно з військовим оркестром 95-го полку піхоти, струнним квартетом, скрипачкою зі Львова І.Ясеницькою та співачками О.Проскурницькою і С.Чорненькою активно виступає з благодійними концертами на користь відновлення катедральної церкви. Запрошення до участі у спільних заходах військового оркестру було зумовлене відсутністю власного аналогічного колективу. Товариство виплачувало певну матеріальну компенсацію керівникам оркестру. Приклади такої співпраці не були поодинокими, а стали швидше типовими, ніж винятковими.

Мішаний хор «Станіславівського Бояна» налічував достатню кількість співаків і при потребі міг розділитися на чоловічий і жіночий. Рік за роком цей колектив зростав як кількісно, так і якісно та невдовзі став одним з найкращих колективів Галичини, про що, зокрема, свідчить той факт, що визначні композитори того часу, такі, як М.Лисенко, С.Воробкевич, В.Матюк, Й.Кишакевич, О.Нижанківський, спеціально надсилали свої твори для виконання саме цьому колективу.

У 1901 р. розпочинається якісно новий етап у житті товариства, пов'язаний з іменами Дениса Січинського та Євгена Якубовича. У цей час «Станіславівський Боян» очолював С.Стеблецький. Зміна керівництва була зумовлена виїздом голови «Бояна» Ромуальда Зарицького до Перемишля. Правління, відзначаючи його заслуги, оголосило прилюдну подяку та поряд з Ф.Колессою, В.Матюком і М.Кумановським визнало Р.Зарицького почесним членом товариства.

Для композитора Д.Січинського «Станіславівський Боян» став своєрідною творчою лабораторією, адже, будучи диригентом хору, він мав змогу безпосередньо втілювати в життя свої мистецькі задуми.

29 червня 1901 р. у Львові з нагоди 10-літнього ювілею «Львівського Бояна» відбувся з'їзд Боянів, на який було запрошено представників від кожного товариства «Станіславівський Боян» відрядив у якості делегата Євгена Якубовича. До Львова також прибули представники від перемишльського, стрийського, буковинського, коломицького, тернопільського товариств [15].

На з'їзді була прийнята постанова про організацію «Союзу Боянів» з метою кращої координації діяльності організацій у справі розвитку національної музичної культури краю. Серед важливих питань, які обговорювалися на зібранні, були такі, що безпосередньо торкалися роботи товариств у видавничій і освітньо-виховній сферах. Було вирішено розпочати створення у містах дислокації Боянів музичних видавництв, музичних шкіл, започаткувати композиторські конкурси на кращі твори з метою виявлення нових творчих обдарувань. Втілення у життя постанов цього історичного з'їзду «Станіславівський Боян» розпочав вже з наступного року своєї діяльності, і рішучим кроком у цьому напрямку стало створення першої в Галичині української музичної школи.

Цей навчальний заклад був започаткований 15 лютого 1902 р. завдяки активній діяльності Д.Січинського та Є.Якубовича, а кошти на цю установу товариство збирало, регулярно влаштовуючи концерти, святкові імпрези тощо. Спочатку це була невеличка школа, що діяла в трьох кімнатах у будинку №6 по вулиці Трибунальській (тепер Шеремети). Педагогами по класу фортепіано були запрошені М.Криницька (випускниця Віденської консерваторії), О.Ясеницька (випускниця Львівської консерваторії), О.Прокошевна, Р.Шухевич. Гри на скрипці навчав О.Тайтч (випускник Віденської консерваторії), клас віолончелі вів І.Пуліковський, а клас вокалу Гржибінська [10]. Теоретичні предмети і хоровий спів викладали польський композитор Й.Галь та українські композитори

Д. Січинський та А. Вахнянин [6]. Школа, особливо в перші роки свого існування, не мала міцної матеріальної бази та була недостатньо укомплектована вчителями, однак це була перша в Галичині українська музична школа, тому сам факт її створення мав надзвичайно позитивне значення. На той час музичну освіту українці Станіслава могли отримати лише приватно в польських закладах, зокрема в консерваторії товариства ім. С. Монюшка, де викладання велося польською мовою, в учнівському репертуарі переважала національна музика, а ідеологія навчального процесу була спрямована на ополячування. Музична школа «Станіславівського Бояна» взяла на себе місію проводити навчання передусім на зразках української музики, що, з одного боку, було досить сміливо і прогресивно, але водночас і дещо обмежено.

У рецензії на один із виступів учнів, який відбувся влітку 1904 р., автор відзначив загальний високий рівень виконання, проте зауважив, що у програмі бракувало творів західноєвропейських класиків Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена [12]. Ці упущення, ймовірно, були зумовлені відсутністю досвіду в організації навчально-виховного процесу в школах такого спрямування. З часом окремі недоліки було усунуто, зріс кадровий потенціал, збільшилася кількість учнів, збагатилися навчальні плани, сформувалися певні традиції, що дозволило згодом, у 1921 р., на базі цієї школи у Станіславі відкрити філію Львівського музичного інституту ім. М. Лисенка. Це сприяло професіоналізації у вихованні національних музичних кадрів, які активно включилися в музичний процес, що, в свою чергу, позитивно позначилося на рівні мистецького життя міста і всієї Галичини.

«Станіславівський Боян» активно діяв на теренах воєводства, всіляко сприяючи організації хорів у селах і містечках та допомагаючи їм творами зі своєї досить багаті бібліотеки. Зокрема, такі хори були створені в селах Вікторіві, Угорниках, Микитинцях, Ямниці тощо. Даючи приклад невтомної подвижницької праці, товариство залучало до лав прихильників музичного мистецтва все ширше коло громадськості.

Окрім виконавсько-концертної та освітньо-виховної діяльності, «Станіславівський Боян» відзначився створенням у 1902 р. музичного видавництва. Загалом у Галичині видавнича справа розвивалася досить повільно і була сконцентрована переважно в руках власників приватних львівських книгарень, зокрема К. Піллера, К. Вільда, М. Яблонського, які періодично публікували ноти. Крім того, самі композитори деколи літографічним способом видавали власні твори.

Видавництво «Станіславівського Бояна» було одним із перших у Галичині. Незважаючи на свою досить коротку історію, воно відіграло дуже важливу роль як один із засобів поширення творів відомих і маловідомих галицьких композиторів, а окремі його випуски не поступалися за своїм рівнем кращим тогочасним виданням країни. Засновником і редактором видавництва був Д. Січинський, що спільно з Є. Якубовичем спричинився до успішної діяльності видавництва [3]. Керівництво товариства через пресу неодноразово зверталося до українських композиторів з пропозицією про публікацію їх творів, а у зверненні до всіх Боянів і любителів музики висловлювало прохання про допомогу в справі реалізації виданого. Розповсюдження друкованої продукції відбувалося шляхом передплати та комісійного продажу. Однак видавництво постійно відчувало брак коштів, нотні примірники розходилися повільно, а громадськість не сприяла покращенню його становища.

Всього накладом «Станіславівського Бояна» у світ вийшло 22 випуски, які включали, окрім творів західноукраїнських композиторів М. Вербицького, І. Лаврівського, І. Воробкевича, Д. Січинського, окремі твори М. Лисенка [7]. Половину з виданого становили хорові твори для мішаного, чоловічого і дитячого хору *a capella* та у супроводі фортепіано, іншу частину – інструментальна та вокальна музика.

Вболіваючи за успіх справи, Д. Січинський в періодиці невтомно інформував громадськість про результати діяльності видавництва, давав рецензії на окремі твори та видання, презентував творчі портрети авторів. Незважаючи на ентузіазм і творчий запал видавців після виходу в світ 22 номерів видавництво припинило своє існування. Постійна боротьба з нерозумінням галицькою громадою важливості самого факту існування українського музичного видавництва, відсутність відповідних коштів для належного функціонування спричинили його зупинку.

У важкий час польського поневолення активісти української громади Станіслава всіма си-

ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА

лами намагалися зберегти і підтримати товариство та хор при ньому, бо часта зміна диригентів (після Д.Січинського диригентами хору були О.Бачинський, пізніше В.Безкоровайний) та загальна інертність місцевих мешканців негативно позначилася на життєдіяльності «Станіславівського Бояна». Тому за періодом загального піднесення, який тривав до Першої світової війни, настав час деякого занепаду в діяльності товариства.

На початку 20-х років товариство очолив судовий радник Євген Барановський, а диригентом хору став гімназійний професор Іван Смолинський, який за часів свого навчання у львівському університеті керував студентським хором «Бандурист». За цей невеликий відрізок часу (з 1920 до 1922 рр.) новий диригент зумів пробудити до життя після воєнної розрухи так само розвалене товариство і значно активізував його творчу діяльність. Поступово організовується систематична робота хору, репетиції якого відбувалися в малому залі «Народного Дому» по вулиці Голуховського, 20 (зараз Чорновола). Та все ж за такий короткий період І.Смолинський не встиг повністю відродити товариство з руїни. Актуальною була проблема кількісної та якісної комплектації хору. Певна частина учасників колективу залишалася інертною та періодично ігнорувала репетиції, що відповідним чином позначалося на якості його концертної діяльності. Існувала ще одна проблема, на яку звертав увагу М.Антонович у статті «Недостачі наших хорів», що була опублікована в часописі «Українська музика». Ця проблема полягала у невмінні працювати на перспективу, оскільки «із запалом підготовляють якийсь концерт, чи академію, в гарячковому темпі виучують кілька пісень, відспівають їх часом краще, часом слабше на концерті і праця потім завмирає, аж поки не вирине нова конечність» [2]. У своєму резюме автор зазначав, що «кожен виступ хору повинен бути тільки новою позицією, здобутою невтомною працею у боротьбі за досягнення найвищого мистецького рівня» [2].

У цей період під керівництвом професора Станіслава Клапоуцака продовжив свою діяльність відроджений кількома любителями театру при «Станіславівському Бояні» драматичний гурток, який був заснований у 1898 р. У репертуарі драматичного колективу були п'єси: «Царевич» Г.Запольської, в перекладі з польської мови С.Коцкової і О.Паньчак, «Куди вітер віє» С.Васильченка, «Останні маски» А.Шніцлера. Згодом репертуар поповнився новими виставами: «Заколот» А.Коцебу в перекладі з німецької О.Залеського, «Брехня» В.Винниченка, «Хазяїн» І.Карпенка-Карого. Активну участь в діяльності драматичного гуртка при товаристві брала талановита артистка Марія Дмитракова, яка мала багаторічний досвід роботи у львівському театрі «Руська Бесіда», а також була біля витоків заснованого у 1911 р. у Станіславові «Українського народного театру ім. І.Тобілевича» [13].

У драматичному гуртку були задіяні актори-аматори, учасники товариства «Станіславівський Боян», серед яких творчим обдаруванням вирізнялися С.Коцкова, Н.Гаврилова, Комаринська, А.Кичунова, Стасюк, С.Клапоуцак, М.Жмуркевич, М.Лятишевський, О.Паньчак, К.Величко, Є.Шепарович, О.Хичій, Р.Вірстюк, В.Чоботар, Н.Величківський та ін.

Після від'їзду І.Смолинського в західну частину Польщі, що було пов'язано з його професійною діяльністю, керівництво товариством здійснював Іван Кутинський, а диригентом хору став відомий у Галичині композитор та віолончеліст, директор відкритого у 1921 р. на базі музичної школи при «Станіславівському Бояні» філіалу Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка Іван Недільський. Саме з його іменем та іменем Ярослава Барнича пов'язаний новий етап діяльності товариства, який тривав до 1935 р. і характеризувався неоднозначністю свого розвитку. Періоди піднесення чергувалися з періодами невдач, залишалася вічна проблема ненаповненості фондів та браку досвідчених виконавських сил. Однак найбільше перешкождала українським митцям цензура та постійний контроль з боку польської влади.

Серед найяскравіших імпрез того часу варто відзначити концерт, присвячений Д.Січинському, який відбувся 10 лютого 1930 р. з ініціативи нового диригента хору Я.Барнича, де з доповіддю виступив С.Людкевич. Концерт засвідчив, що розпочався якісно новий період – період відродження «Станіславівського Бояна». Хор був достатньо укомплектований співаками, а вдало підібраний репертуар і досить високий рівень виконання були особистою заслугою нового диригента [21].

Пишно і урочисто відзначало товариство 35-літній ювілей своєї творчої діяльності. Спільни-

ми зусиллями Станіславівського, Коломийського, Львівського «Боянів» та місцевого чоловічого хору «Думка» 4 лютого 1933 р. відбулося торжество, яке розпочалося промовою голови товариства М.Лепкого, у якій відображалися основні етапи його діяльності. Програма святкового концерту була досить цікавою, складною і різноманітною. Прозвучали твори композиторів Ф.Колесси («Вулиця»), Д.Січинського («Пролог» з опери «Роксолана»), К.Стеценка («Бурлака»), М.Леонтовича («Дударик»), С.Людкевича («Водай ся когут знудив») і спеціально присвячений цій нагоді твір В.Барвінського «Наша пісня, наша туга», що був виконаний зведеним хором Львівського, Станіславівського і Коломийського Боянів у супроводі автора під керівництвом М.Колесси. Свято завершилося кантатою М.Лисенка «На прю» [16]. На цьому святі було вирішено надати почесне членство у товаристві «Станіславівський Боян» його постійним опікунам С.Людкевичу та В.Барвінському.

Після урочистостей на Загальних зборах «Станіславівського Бояна», що відбулися 10 березня 1933 р., було переобрано те саме Правління, яке в минулому звітному році зуміло виконати поставлені перед ним завдання і організувало роботу таким чином, що за 1931-1933 рр. товариство «вирісло на поважний, сильно дисциплінований, постійно і планово працюючий гурт» [9]. На новий термін головою товариства одностайно було схвалено переобрати М.Лепкого, секретарем І.Кутинського і диригентами Я.Барнича та І.Недільського. З цього часу «Боян» більше не обмежував себе лише підготовкою ювілейних фестин з нагоди роковин Тараса Шевченка, а активно включився в мистецьке життя міста і краю. Численні імпрези самого товариства та виступи у спільних з іншими об'єднаннями концертах були доказом значного пожвавлення мистецьких процесів всередині організації. Визначними подіями були участь у святі на честь Ю.Федьковича (у червні 1934 р.), виступ на вечорі Маланки (у січні 1935 р.), у святкуванні 40-ліття «Коломийського Бояна» (у лютому 1935 р.), на вечорі «Європейської танцювальної музики» (у червні 1935 р.).

Намагаючись зацікавити жителів міста і ознайомити широку громадськість з творчістю визначних місцевих митців, «Станіславівський Боян» постійно займався просвітницько-пропагандистською діяльністю. З цією метою товариство організувало цикл концертів за участю відомих співаків М.Сокид, І.Шмерековської-Приймич, М.Голінського, піаністів Н.Нижанківського та Р.Савицького, чоловічого хору «Сурма» зі Львова.

У 30-х рр. «Станіславівський Боян» перетворився на потужне мистецьке об'єднання, котре було центром українства у Станіславі. У співпраці з іншими українськими організаціями, товариствами і установами створювалися цікаві імпрези, урочисті заходи при співучасті кращих сил міста, проводилося вшанування визначних українських митців. Прикладом чого може служити один з останніх концертів товариства, організований на честь 30-ліття творчої діяльності В.Барвінського. У цьому вшануванні взяв участь чоловічий хор «Думка» та кращі сили філії Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка у Станіславі. До створення програми були причетні диригент І.Недільський, піаніст-віртуоз Р.Савицький, віолончеліст і композитор Р.Сімович та ін. Цей ювілейний вечір 14 травня 1939 р. без перебільшення можна назвати одним з кращих за останні роки діяльності товариства, яка, на жаль, була перервана у 1939 р. [14].

Короткочасним виявилось відновлення «Станіславівського Бояна» в буремні роки Другої світової війни. Зусиллями українських патріотичних сил товариство у 1941 р. намагалося піднятися з попелу. Очолив його Я.Онищук, який запросив до співпраці диригентів Р.Сімовича, І.Недільського, М.Колесу, С.Андрішина. Одним з результатів діяльності відновленого «Бояна» була успішна участь у конкурсі кращих галицьких хорів, який відбувся у Львові в 1942 р. [1]. Однак у зв'язку з об'єктивними причинами, які пов'язані з певними історичними обставинами, товариство припинило своє існування.

Долаючи нелегкий шлях становлення і розвитку, українське музично-хорове товариство «Станіславівський Боян» залишило помітний слід в історії. Його значення не вичерпується локальним рівнем одного міста, а розповсюджується на територію всієї Галичини. Діяльність товариства охоплювала різні сфери і включала просвітницько-пропагандистську, освітньо-виховну, концертно-виконавську, видавничо-публіцистичну. «Станіславівський Боян» був одним з вартісних осередків культури, навколо якого концентрувалося мистецьке життя міста і краю. Важливою його ознакою

ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА

було те, що товариство об'єднало українську громаду і стало виразником боротьби за національні права. Пропагуючи українську музику, українське слово, «Боян» відігравав роль оплоту національної культури на теренах Станіславщини. Об'єднавши під своїм крилом кращі виконавські сили, товариство зуміло створити хоровий колектив, який у роки творчого розквіту не поступався за своїм рівнем провідним хорам Галичини. Активна концертна і гастрольна діяльність колективу сприяла залученню широких верств міського і сільського населення до культурно-мистецьких об'єднань і таким чином здійснювалася пропаганда музичного мистецтва. З відкриттям у 1902 р. музичної школи, яка згодом переросла у філію Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка, музична освіта стала доступною широким колам української громадськості, що сприяло професіоналізації культурного середовища, в якому переважало аматорство. Створення у Станіславові музичного видавництва було непересічною подією, яка викликала великий резонанс у мистецьких колах Західної України. Це видавництво дало змогу опублікувати і розповсюдити твори відомих і маловідомих композиторів та поповнити бібліотеки і репертуар численних хорових об'єднань і солістів. Залучення до «Станіславівського Бояна» провідних митців міста і краю сприяло піднесенню товариства до рівня кращих творчих об'єднань Галичини, діяльність яких мала значний вплив на формування та функціонування музичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславщини. – Т.І. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен: «Украпринт», 1985.
2. Антонович М. Недостачі наших хорів //Українська музика. – Львів, 1937 р. – Ч.3. – С.36.
3. Артистичний вісник. – Львів, 1905. – Зош. I, II.
4. Булка Ю.П. Музична культура Західної України //Історія української музики: В 6 т. – К.: Наукова думка, 1992. – Т.4: 1917-1941. – С.546-589.
5. Діло. – Львів, 1897. – Ч. 149.
6. Діло. – Львів, 1901. – Ч. 78.
7. Діло. – Львів, 1904. – Ч. 51.
8. Діло. – Львів, 1905. – Ч. 279.
9. Діло. – Львів, 1933. – Ч. 74.
10. Зі «Станіславівського Бояна» // Діло. – Львів. – 1902 – Ч. 204.
11. Ілюстрований музичний календар на рік звичайний 1904-1906. – Львів: НТШ. – С. 114-115.
12. Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. Відділ рукописів. – Ф.17 (Бучинських): Буч. 312. – П.11. – 18 арк.
13. Радиславич І. Марія Дмитракова. //Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславщини. – Т.1. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен: «Украпринт», 1985. – С. 595 – 602.
14. Р.К. Ювілейний концерт Василя Барвінського у Станіславові. //Діло. – Львів, 1939. – Ч. 119.
15. Рух руських товариств //Діло. – Львів, 1901. – Ч. 146.
16. Ставничий І. У 35-ліття «Станіславівського Бояна». //Діло. – Львів, 1933. – Ч. 88.
17. Станіславівський Боян //Альманах музичний – Львів, 1904. – С.113.
18. Статут товариства «Львівський Боян». – Львів: Накладом товариства «Львівський Боян», 1901. – С.31.
19. Ханік Л.Р. Історія хорового товариства «Боян». – Львів: Поліграфічний технікум УАД, 1999.с.
20. Черепанин М.В. Музичне видавництво «Станіславівський Боян» //Записки Наукового товариства ім. Шевченка. Праці Музикознавчої комісії. – Львів, 1996. – Т. ССХХХІІ. – С.438-445.
21. Черепанин М.В. Музична культура Галичини другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття: Монографія. – К.: «Вежа», 1997.
22. Черепанин М.В. «Станіславівський Боян»: погляд через століття // Галичина. – 1996. – 15 червня.
23. Шипайло Р. Концерт «Станіславівського Бояна» в честь Дениса Січинського. //Діло. – Львів, 1930. – Ч. 46.

Lesya Romanyuk

THE MUSIC-CHORAL SOCIETY «STANISLAVSKYI BOYAN»: THE STAGES OF DEVELOPMENT
(DEDICATED TO 110TH ANNIVERSARY FROM THE DATE OF FOUNDATION)

The article is devoted to the research of the history of The Musical and Choral Society "Stanislaviv Boyan", to characteristics of the main stages of its founding and evolution, to consideration of basic directions of its activities according to trends of the musical culture in Halychyna at the end of XIXth – the beginning of the XXth centuries.

Keywords: Musical and Choral Society, musical education, publishing.

Наталія Толошнюк

МИСТЕЦЬКО-ПРОСВІТНИЦЬКА ТА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ
«КОЛОМИЙСЬКОГО БОЯНА» У РОЗВОЇ ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА ГАЛИЧИНИ
КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ (ДО 110 РІЧНИЦІ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ)

Стаття розглядає історію створення співацького товариства «Коломийський Боян», простежує етапи і основні сфери його діяльності, враховуючи досягнення і здобутки в контексті хорового мистецтва Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.

Ключові слова: музичні товариства, хорове виконавство, концертна діяльність, просвітництво.

Кінець ХІХ – перша третина ХХ століття – один з найважливіших періодів у становленні української національної культури в Галичині, що складає цілу епоху, яка характеризується загальним піднесенням національної духовності та професіоналізації музичного життя. У цей час створюються перші громадські осередки – народні доми, читальні, школи, організуються театральні гуртки, аматорські хорові товариства, мистецькі об'єднання, фахові навчальні музичні заклади, поява яких сприяла активізації концертного життя, спонукала до творчості галицьких композиторів і позитивно впливала на становлення музичного виконавства. Цей період позначений також інтенсивним розквітом масового співу, розвитком аматорського хорового руху, який сприяв популяризації краєвих творів українських композиторів і зразків народної творчості.

Хорове виконавство в Галичині наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. набирало все більш широкого розвитку, а головним рушієм у цьому процесі були співацькі товариства, серед яких провідне місце займає «Боян», що став не тільки об'єднанням музичних сил Галичини, а водночас і осередком національно-культурного відродження. Перше хорове товариство під назвою «Боян» було створено у Львові в 1891 р. Згодом за прикладом львівського, аналогічні товариства створюються у Коломиї (1895), Станіславові (1896), Снятині (1901), Городенці (1936), Калуші (1932), Рогатині (1937) та ін.

Співацькі товариства «Боян» були справжніми осередками музичної культури в краї і проводили багатогранну роботу, яка не мала аналогів. Основні сфери їхньої діяльності – створення читальень, бібліотек, музичних шкіл і впровадження музичної освіти, організація драматичних гуртків та постановка музично-драматичних і навіть оперних вистав, заснування видавництва і пропагування творів українських і місцевих композиторів, організація широкої концертної діяльності тощо.

Серед широкої сітки створених співацьких товариств вагоме місце належить «Коломийському Бояну», заснування якого стало важливим кроком у культурному розвитку Галичини. Газета «Діло» схвально відгукнулася на створення цього осередку: «Радо вітаємо се нове руське товариство в надії, що воно рідною піснею зможе згуртувати розбиту на атоми руську інтелігенцію, затерти всякі личні справи та пробудити сплячих і неохочих до спільного діла» [6]. Багатолітня плідна праця хорового товариства вже неодноразово привертала увагу музикознавців (Андрійшин С. [1], Дудик Р. [9], Мельничук О. [12], Ханик Л. [17], Черепанин М. [18]); досить часто хоровий колектив та його